

KUNSTVAKEXPERTS IN SARAJEVO

Sarajevo East Meets West

INTERNATIONALE TRENDS IN HET KUNSTONDERWIJS ONDERZOCHT

Op de tafels in de ontbijtzaal van het hotel in het centrum van Sarajevo staan zilveren dienbladen met typisch Bosnische koffiepotes. Bordjes met *lokum*, de Bosnische versie van Turks fruit ernaast. De beamer projecteert - ietwat onscherp - grafieken op de muur. Twee dagen brengt de *Arts Expert Group* al vergaderend in dit zaaltje door.

Van Estland tot Bosnië en van Frankrijk tot Schotland: niet alleen in Nederland wordt veel energie gestoken in de kwaliteitsverbetering van het kunstonderwijs. Wat zijn de belangrijkste overeenkomsten en verschillen tussen deze landen op dat gebied? In september bezocht ik de jaarlijkse bijeenkomst van de CIDREE *Arts Expert Group* in Sarajevo.

De *Arts Expert Group* is onderdeel van CIDREE, een Europees netwerk van nationale instituten op het gebied van curriculumontwikkeling en onderwijsonderzoek. In opdracht van CIDREE hield SLO van begin februari tot en met begin maart 2019 een enquête onder leraren in het primair onderwijs. De uiteindelijke respons was 106. De vragen hadden o.a. betrekking op de bronnen die leerkrachten

gebruiken bij het lesgeven in de kunstvakken, aan welke bronnen ze behoefte hebben en welke kunstvakken vertrouwd voelen om les in te geven. In diezelfde maand werd een vergelijkbare vragenlijst aan leerkrachten in Schotland, Ierland, Estland, Frankrijk en Bosnië-Herzegovina voorgelegd. Tijdens de bijeenkomst in Sarajevo worden de resultaten van de enquêtes en interviews met elkaar gedeeld,

"LEERKRACHTEN HEBBEN BEHOEFTE AAN DUIDELIJKE BRONNEN DIE MAKKELIJK TOE TE PASSEN ZIJN IN DE CONTEXT VAN DE KLAS EN DIE GOED TE COMBINEREN ZIJN MET ANDERE BRONNEN"

GEDEELDE RESULTATEN

Los van deze verschillen valt het op hoeveel overeenkomsten er zijn tussen de zes landen. Leerkrachten zeggen het meeste zelfvertrouwen te hebben in het lesgeven in beeldende vorming en het minste in het lesgeven in dans. Visuele bronnen en video's zijn de bronnen waar de meeste voorkeur naar uitgaat. Een opvallende uitkomst is ook dat leerkrachten zoeken naar bronnen die makkelijk te begrijpen zijn. Dat wil zeggen dat bronnen wat hen betreft toe te passen moeten zijn in de context van de klas, duidelijk zijn, consistent in taalgebruik en goed met andere bronnen te combineren. Denk bijvoorbeeld aan educatief materiaal bij een voorstelling die ze met leerlingen bezoeken. Het blijkt dat een groeiend zelfvertrouwen samengaat met de behoefte aan nieuwe bronnen: 'If teachers are confident, they want a diversity, variety of different resources, if they are not confident, they need structure,' aldus Ron Cowie, Senior Education Officer van Education Scotland en initiator van de CIDREE Arts Expert Group.

PINTEREST

Eén van de belangrijkste uitkomsten van de enquête onder de Nederlandse respondenten betreft Pinterest, dat wordt het meest genoemd als aanbevolen bron. Navraag over het gebruik van Pinterest laat zien dat leerkrachten het platform vooral gebruiken als aanvulling op hun lesmethode of leerlijn. 'Deze manier van werken is heel efficiënt, de leerdoelen van het *International Primary Curriculum* (IPC) zijn altijd duidelijk en Pinterest zorgt voor eventuele

bijstelling van lesvoorbeelden. Daarbij werkt de visualisatie van Pinterest heel inspirerend, zowel voor mij als leraar als voor mijn leerlingen.'

Nederland wijkt in dat opzicht af; Pinterest wordt door de leerkrachten in de andere landen niet aanbevolen. Ook blijkt dat de hoeveelheid en de diversiteit aan bronnen die door Nederlandse leerkrachten wordt genoemd omvangrijker is dan elders.

EAST MEETS WEST, WEST MEETS EAST

Tot slot buigt iedereen zich over de gezamenlijke aanbevelingen voor het vervolg. Eén van de activiteiten die we in 2020 ondernemen is het bestuderen van enkele vakdidactische modellen, die we relateren aan het eigen land. Een van die modellen is het Nederlandse creatieve procesmodel (met de cyclische fasen oriënteren, onderzoeken, uitvoeren en evalueren) en het *Creative Space Model* dat in Schotland wordt gebruikt.

Na de hele dag in een zaaltje met een woest zoemende beamer te hebben doorgebracht, kunnen we de stad in. Er is een groot verschil tussen het westelijk en oostelijk deel van de stad en veel monumenten herinneren aan de Bosnische burgeroorlog. Op het trottoir zien we plotseling een tekst: *East meets West, West meets East: Sarajevo meeting of cultures*. We verzamelen ons er omheen en maken een foto. Het was een bijzondere ontmoeting in een bijzondere stad. ●

Stéfanie van Tuinen is leerplanontwikkelaar bij SLO, nationaal expertisecentrum curriculumontwikkeling.

aanbevelingen geformuleerd en nagedacht over vervolgstappen.

ONDERLINGE VERSCHILLEN

De collega's uit andere landen reageren enthousiast als ze horen hoe in Nederland leerkrachten zich kunnen professionaliseren als cultuurcoördinator en -begeleider en op welke manier ze kennis en ervaringen uitwisselen in netwerken. Het concept *kunstenaar in de klas* en vormen van co-teaching om leerkrachten meer zelfvertrouwen te geven bij het geven van de kunstvakken, blijkt enkel in Nederland en Schotland voor te komen. In Estland is het gebruikelijk dat elke leerkracht in het basisonderwijs minstens twee muziekinstrumenten speelt; muziek speelt daar een belangrijke rol in het basisonderwijs. In Frankrijk worden de kunsten vooral op theoretisch niveau gegeven en krijgt het maken zelf veel minder aandacht. Bovendien heb je als leerkracht minder vrijheid om je eigen onderwijs te ontwikkelen.

MEER WETEN?

- <https://slo.nl/publicaties/@14745/bronnen-kunstzinnige-orientatie/>
- <https://slo.nl/publicaties/@14746/effective-resources-to-support-arts/s.vantuinen@slo.nl>